

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/edkkuj>

ดำเนินการวารสารโดย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลของการจัดโปรแกรมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านหลักสูตรและการสอนของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล An Evaluation of Graduate Program in Curriculum and Instruction at Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University by CIPP Model Approach

วาสนา กิระติจามรณ^{1*}, สิริมาต จงกลกลาง², สายสุนีย์ เดิมสินสุข³, อติสร เนาวนนท์⁴, สิริรัตน์ นาคิน⁵, อิสรา พลงนงค์⁶ และ สุภาวดี วิสุวรรณ์⁷
Wasana Keeratchamroen^{1*}, Sirinat Jongkonklang², Saisunee Termsinsuk³, Adisorn Naowanondha⁴, Sirirat Nakin⁵,
Isara Phonnonong⁶, and Supawadee Wisuwan⁷

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย^{1,2,3,4,5,6,7}
Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Rajabhat, Thailand ^{1,2,3,4,5,6,7}

Received: June 03, 2021 Revised: August 12, 2021 Accepted: August 16, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ และ 2) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 46 คน นักศึกษาที่เรียนครบทุกรายวิชา จำนวน 42 คน ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 18 คน และอาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร รวมจำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรในภาพรวมของบัณฑิต มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาที่กำลังศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับอาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว ทั้งบัณฑิต นักศึกษาที่กำลังศึกษา และอาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นสูงที่สุดในด้านกระบวนการ และ 2) ความคิดเห็น นักศึกษาได้เสนอแนะว่าหลักสูตรนี้ควรทำการปรับปรุงในด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลผลิต

คำสำคัญ: โปรแกรมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การประเมินแบบ CIPP^{EST} Model การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรและการสอน

*Corresponding author. Tel.: 084 102 0893

Email address: wasana.k@nrru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to (1) evaluate the curriculum of M.Ed. (Revised 2017), Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University on context, input, process, product, impact, effectiveness, sustainability, and transformation and (2) study the specific problems and progressive guidelines of this curriculum. Target groups were 46 M.Ed. students, Curriculum and Instruction major, who are studying in the academic year 2020, 42 students studying all subjects, 18 graduate users in Curriculum and Instruction, and 13 persons included of instructors, executive committee and faculty of the course. The data were collected by questionnaire and interview and were analyzed by mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that: (1) overall, the opinions toward the various curricular dimensions of the graduate students were high level, the students studying were highest level and the instructors, graduate users were high level, instructors, executive committee and faculty of the course were high level, graduate students, students studying and instructors, executive committee and faculty of the course had the highest opinion on the process, and (2) students have suggested that this curriculum should make improvements in input and output.

Keywords: Graduate program, CIPP_{EST} Model, Curriculum development, Curriculum and instruction

■ บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “การศึกษา” ว่าเป็น “กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) จากนิยามนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีระบบแบบแผนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ และได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการนำสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ (มาตรา 33) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา โดยแต่ละสาขาวิชาจะจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 มีหลักสำคัญคือ มุ่งเน้นขั้นตอนการดำเนินการ กระบวนการพัฒนาปรับปรุง และการประกันคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้มั่นใจในประสิทธิผลของการผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและกลไกการประกันคุณภาพภายในของสถาบันศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีภารกิจหลัก คือ การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อที่จะได้ทำการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแสดงถึงกระบวนการในการประกันคุณภาพของบัณฑิต เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้มีการใช้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 และจะครบรอบการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร โดยจะทำการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมีเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตรและการสอนระดับท้องถิ่น ประเทศและสากล ซึ่งการประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นขั้นตอนที่จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่มีคุณภาพอยู่ในระดับใด มีข้อดี และข้อบกพร่องอย่างไร (วาสนา กิจติจาเรณู, 2563) โดยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีเป้าหมายที่สำคัญคือ

การสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้คุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย คิดกว้างไกลเป็นสากล มีความรักความผูกพันต่อท้องถิ่น มีจิตอาสาและเป็นที่พึ่งทางปัญญาของสังคม ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้วิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับพันธกิจหลักของคณะครุศาสตร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

นอกจากนี้ จากการเปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะครุศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยานิพนธ์ และหมวดวิชาเสริมพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 4 ปีแล้ว จึงควรที่จะดำเนินการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบเพื่อจะได้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานระดับระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวหลักสูตรทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 ดังนั้น สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต จึงได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP_{EST} Model (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553) ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) (2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) (3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) (4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) (5) การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) (6) การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) (7) การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และ (8) การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้มาตรฐานตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

■ จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

■ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินโครงการการจัดการศึกษา (Educational Program Evaluation) สามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกันไป เช่น CIPP model, Logic model, Kirkpatrick's four-level model หรือ Experimental/quasi - experimental models โดยการประเมินโครงการการจัดการศึกษาจะสัมพันธ์กับทฤษฎีความซับซ้อน (Complexity theory) (Frye and Hemmer, 2012) ซึ่งการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ในครั้งนี้ จะใช้รูปแบบที่เรียกว่ายัตการตัดสินใจ (Decision Making Model) ที่เรียกว่า CIPP_{EST} Model ซึ่งมีแนวคิดมาจาก CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam (Stufflebeam, 1971) ในที่นี้ จะขออธิบายรายละเอียดของ CIPP Model ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553)

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผล มากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่าสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับบริบทที่ต้น จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกหรือไม่ อย่างไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับงบประมาณ อาคารสถานที่ คุณลักษณะ/คุณวุฒิ/คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้สอน/จำนวน คุณภาพของผู้เรียน/พื้นฐานความรู้

ผู้เรียน สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์/หนังสือตำรา เอกสารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เวลาและช่วงเวลา

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดเด่น จุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดเด่นจุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานในการใช้หลักสูตร เพื่อจะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ วิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสพการณ์ และสมรรถนะจากการเรียนการสอนในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพันธกับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรม

การประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบ CIPP_{EST} Model จะมาจากการขยายแนวคิดของ CIPP Model โดยขยายผลผลิต (Product: P) ออกเป็น IEST ได้แก่ I (Impact) เป็นผลกระทบที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ต้องการให้เกิด E (Effectiveness) เป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้น S (Sustainable) เป็นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น และ T (Transportation) เป็นผลที่สามารถถ่ายทอดขยายผลต่อเนื่องได้ คณะผู้วิจัยเห็นว่า CIPP_{EST} Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของหลักสูตรอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีประเด็นสำคัญ 8 ด้าน ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553)

1. การประเมินด้านบริบท (C: Context Evaluation) เป็นการประเมินความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน/สังคม เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างรายวิชารายวิชาที่เปิดสอน และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (I: Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย คุณวุฒิอาจารย์ พื้นฐานนักศึกษา และทรัพยากรในการดำเนินการตามหลักสูตร ได้แก่ เอกสารตำรา อุปกรณ์การเรียนการสอน สถานที่ และเทคโนโลยีการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. การประเมินด้านกระบวนการ (P: Process Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้สอน/ผู้เรียน ตลอดจนการบริการต่างๆ

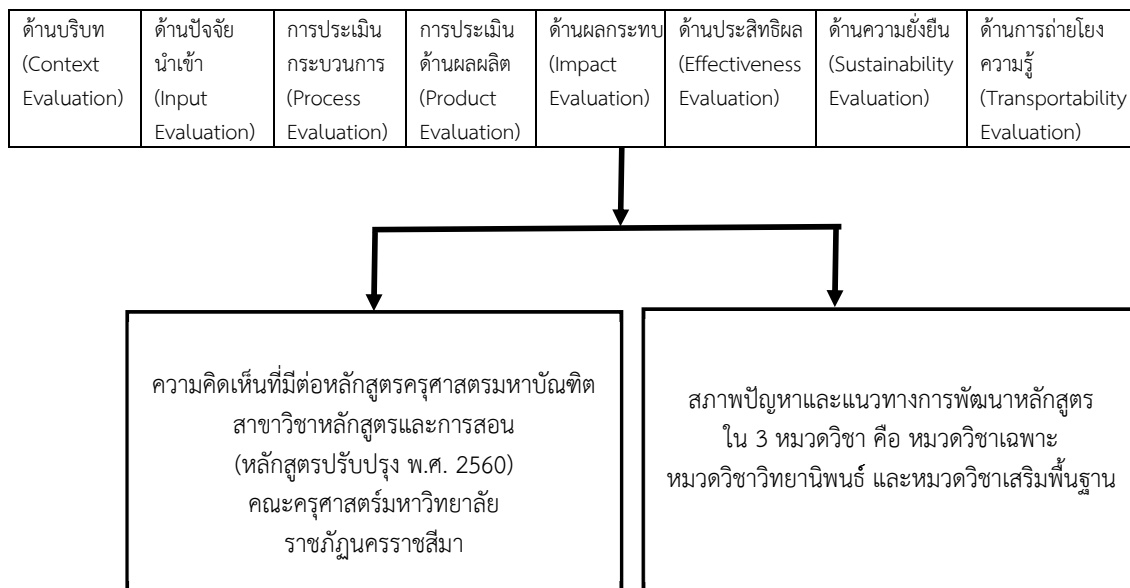
4. การประเมินด้านผลผลิต (P: Product Evaluation) เป็นการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตในด้านความรู้ ความสามารถ การนำความรู้ในหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. การประเมินด้านผลกระทบ (I: Impact Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลงาน หรือผลที่เกิดจากการเรียน และนำไปใช้ในการทำงาน หรือพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การผลิตและเผยแพร่งานวิจัย หรือผลงานทางวิชาการ การยอมรับจากชุมชนและสังคม

6. การประเมินด้านประสิทธิผล (E: Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดกับตัวมหัศจรรย์โดยตรง หลังจบการศึกษา ได้แก่ ความมั่นใจในองค์ความรู้ที่มีอยู่ ความเชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพด้านวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ การดำเนินงานที่คุ้มค่า และด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

7. การประเมินด้านความยั่งยืน (S: Sustainability Evaluation) เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของบัณฑิตในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้พัฒนางาน หรือเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่

8. การประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้ (T: Transportability Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดกับบัณฑิตในการถ่ายทอดความรู้ หรือขยายองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยการประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน การปรับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

■ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 46 คน และ นักศึกษาที่เรียนครบทุกรายวิชา จำนวน 42 คน

1.2 ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 18 คน

1.3 อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 13 คน

2. ระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 – เดือนกุมภาพันธ์ 2564 รวม ระยะเวลา 3 เดือน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ครั้งนี้ กำหนดศึกษาผลการประเมินหลักสูตรใน 3 หมวด คือ หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยานิพนธ์ และหมวดวิชาเสริมพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการประเมิน โดยปรับปรุงมาจากการกำหนดขอบเขตการประเมินของ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554) โดยมีการประเมิน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้

■ วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้สอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต (นักศึกษาที่เรียนรายวิชาครบ)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิต

ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร

โดยลักษณะของข้อคำถามทั้ง 4 ชุด เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Five Rating Scales) ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมาก

3 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับปานกลาง

2 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับน้อย

1 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ชุดที่ 1.5 แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยปรับปรุงมาจากเครื่องมือของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2553) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษารูปแบบการประเมิน CIPP_{EST} Model ของ Danial L. Stufflebeam และหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเพื่อกำหนดโครงสร้างการประเมิน

2.2 ปรับปรุงและสร้างข้อคำถามตามโครงสร้างการประเมินตามรูปแบบเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษาและรูปแบบของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งมีค่า IOC (Index of item objective congruence) เท่ากับ 1.00

2.4 ได้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ติดต่อส่งลิงค์แบบสอบถามเพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน นักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และนัดหมายกำหนดเวลาการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2. ภาพตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายของการประเมินหลักสูตรในการวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการคำนวณไปเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินที่ได้กำหนดไว้ โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2553)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดและผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในภาพรวมด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้

ตารางที่ 1

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนของบัณฑิต

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้องและเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านบริบท	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.40	0.62	มาก
ด้านกระบวนการ	4.75	0.39	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.35	0.61	มาก

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้องและเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านผลกระทบ	4.27	0.75	มาก
ด้านประสิทธิผล	4.48	0.53	มาก
ด้านความยั่งยืน	4.11	0.91	มาก
ด้านการถ่ายโยงความรู้	3.41	1.08	ปานกลาง
ภาพรวม	4.45	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บัณฑิตของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.39) ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านการถ่ายโยงความรู้ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.08)

ตารางที่ 2

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ตามหลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้องและเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านบริบท	4.65	0.48	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.34	0.64	มาก
ด้านกระบวนการ	4.70	0.50	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.38	0.58	มาก
ภาพรวม	4.56	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.50) ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 3

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนของผู้ใช้บัณฑิต

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้องและเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านผลกระทบ	4.45	0.57	มาก
ด้านประสิทธิผล	4.38	0.73	มาก
ด้านความยั่งยืน	4.17	0.78	มาก
ด้านการถ่ายโยงความรู้	4.41	0.60	มาก
ภาพรวม	4.30	0.70	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มีความคิดเห็นหลักสูตรมีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี

ประสิทธิภาพสูงสุด คือ ด้านผลกระทบจากผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.57) ส่วนด้านที่มีประสิทธิภาพต่ำที่สุด คือ ด้านความยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.78)

ตารางที่ 4

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนของอาจารย์ผู้สอนคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้องและเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านบริบท	4.54	0.51	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.23	0.59	มาก
ด้านกระบวนการ	4.58	0.38	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.41	0.61	มาก
ภาพรวม	4.46	0.55	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.38) ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.59)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560)

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีรายวิชาที่มีความเหมาะสมแล้ว ได้แก่ วิชารูปแบบและกลยุทธการเรียนการสอน วิชาพื้นฐานทางหลักสูตรและการสอน วิชาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ วิชาสัมมนาทางหลักสูตรและการสอน วิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มเฉพาะ โดยหมวดวิชาวิทยานิพนธ์และหมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ภาษาอังกฤษสำหรับบัณฑิตศึกษา) มีความเหมาะสมแล้ว ส่วนรายวิชาที่ควรปรับปรุง ได้แก่ วิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน และวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยสรุปแล้วควรมุ่งปรับปรุงในบางองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรมีความยืดหยุ่นต่อบริบทของมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร

ระบบหลักสูตร	ผลการสัมภาษณ์
ด้านบริบท	บริบทสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และเหมาะสมกับการสร้างทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมต่อความต้องการของชุมชน
ด้านปัจจัยนำเข้า	มีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดี โดยจัดกิจกรรมในหลักสูตรที่เป็นระบบและชัดเจน และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา และหากต้องการเสริมจุดแข็งด้านการสถิติวิจัยให้นักศึกษามากขึ้น อาจดำเนินการได้โดยการแยกรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยและสถิติวิจัยออกเป็นสองวิชา
ด้านกระบวนการ	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้รับโอกาสลงมือปฏิบัติและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั้งในและต่างประเทศ โดยมีอาจารย์คอยเพิ่มเติมความรู้ให้กระบวนการเป็นระบบดีมาก กระบวนการเรียนการสอนเหมาะสม ชัดเจน ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ และเอื้อต่อการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของ

ระบบหลักสูตร	ผลการสัมภาษณ์
	ชุมชน ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกัน มีการจัดอบรมเพิ่มเติมให้นักศึกษาได้เรียนรู้วัตรกรรมการสอนใหม่ ๆ
ด้านผลผลิต	บัณฑิตได้รับการส่งเสริมให้ตีพิมพ์บทความในระดับชาติ (TCI ฐาน 1 และฐาน 2) เพิ่มขึ้นมากขึ้น
ด้านผลกระทบ	บัณฑิตที่จบไปบางส่วนสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนางานวิชาการให้สูงขึ้นได้ หรือประสบความสำเร็จในหน้าที่ แต่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ยังค่อนข้างน้อย
ด้านประสิทธิภาพ	บัณฑิตที่จบการศึกษามีความมั่นใจ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
ด้านความยั่งยืน	บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้ในงานที่ตนเองปฏิบัติได้ดี แต่การเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ยังค่อนข้างน้อย
ด้านการถ่ายทอดความรู้	บัณฑิตสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปต่อยอดให้กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากตารางที่ 5 พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีจุดเด่น คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้กับนักศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ และมีการจัดอบรมเพิ่มเติมให้นักศึกษาได้เรียนรู้วัตรกรรมการสอนใหม่ ๆ นอกจากนี้ นักศึกษายังได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ตีพิมพ์บทความใน TCI ฐาน 1 และฐาน 2 เพิ่มขึ้นมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมียุทธศาสตร์ปรับปรุงในบางประเด็น ได้แก่ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษมากขึ้น เพื่อนำไปใช้สำหรับการเขียนบทความวิจัยในการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับนานาชาติต่อไป

อภิปรายผล

1. การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของบัณฑิต พบว่า โดยภาพรวมความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ (2554) ที่ประเมินหลักสูตรระดับดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร แล้วสรุปว่าภาพรวมของความคิดเห็นในการประเมินหลักสูตร อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงสุดที่สุด คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบัณฑิตเห็นว่า หลักสูตรมีการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสม มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ พร้อมในการแก้ไขงานอย่างชัดเจน และอาจารย์ผู้สอนพฤติกรรมที่เหมาะสมของอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาให้ตนเองมีความกล้าหาญทางจริยธรรมที่ก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2560) ที่พบว่า การประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการเป็นด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงสุด เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างชัดเจน ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากบัณฑิตเห็นว่าหลังสำเร็จการศึกษามีโอกาสที่ได้รับการเชิญเป็นวิทยากรและการให้คำปรึกษาด้านหลักสูตรและการสอนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบัณฑิตส่วนมากเป็นครูผู้สอน และมีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังค่อนข้างน้อย อาจจะต้องใช้เวลาในการสะสมวิชาความรู้ในพัฒนาตนเองในวิชาชีพต่อไป

1.2 ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า โดยภาพรวมความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงสุดที่สุด คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่มีความคิดเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นตัวอย่างที่ดี มีการคัดเลือกอาจารย์

ผู้สอนตามความรู้ความสามารถและคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงานและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่เห็นว่า หลักสูตรมีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมในการจัดการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ การบริการยืมคืนวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสม และห้องเรียนมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสูตร โพธิ์เงิน และคณะ (2560) ที่พบว่า การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุด เพราะห้องเรียนอุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนและสารสนเทศไม่เอื้อต่อการใช้งาน ระบบสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายไม่สามารถเชื่อมต่อได้ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนขาดการดูแลรักษา ไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ประสิทธิภาพ

1.3 ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า โดยภาพรวมความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงที่สุด คือ ด้านผลกระทบ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่า การปฏิบัติงานของบัณฑิตได้รับการยอมรับจากหน่วยงานจากชุมชน สังคม ความนิยมต่อนักศึกษา (เรียนครบรายวิชา) เมื่อเทียบกับมหาบัณฑิตจากสถาบันอื่น และการดำเนินงานของหน่วยงานได้รับผลประโยชน์ตรงตามที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของวิภาดา ธาราศรีสุทธิ (2550) ที่พบว่า การนำความรู้ไปใช้หลังสำเร็จการศึกษาของมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านความยั่งยืน เนื่องจากผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่าบัณฑิตเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีการพัฒนาวิชาชีพ และสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี

1.4 ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสูงที่สุด คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นว่า การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความชัดเจนและชัดเจน มีการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตามความรู้ความสามารถและคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของอดิศร เนาวนนท์ และคณะ (2562) ที่พบว่า การออกแบบหลักสูตรที่ดีควรมีความสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ผู้สอนจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ฝึกสืบค้นองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสื่อสารความรู้ที่ได้ต่อสาธารณชน จึงส่งผลให้นักศึกษาสามารถนำกระบวนการเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครูได้อย่างยั่งยืน ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นว่า อาจารย์มีคุณวุฒิ ความรู้ประสบการณ์ผลงานวิชาการและผลงานวิจัย มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ และหลักสูตรมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนในการเข้ารับศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

2. การประเมินข้อมูลด้านปัญหา แนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นว่าทุกรายวิชามีความเหมาะสม ซึ่งมีรายวิชาที่ควรปรับปรุง คือ วิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน และวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย เนื่องจากควรปรับปรุงในบางองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรมีความยืดหยุ่นต่อบริบทของมหาบัณฑิต โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการสร้างจุดแข็งของหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านผลผลิต บัณฑิตได้รับการส่งเสริมให้ตีพิมพ์บทความในระดับชาติ (TCI ฐาน 1 และฐาน 2) เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

2.2 ด้านบัณฑิตที่จบไปบางส่วนสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนางานวิชาการให้สูงขึ้นได้ หรือประสบความสำเร็จในหน้าที่ แต่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ยังค่อนข้างน้อย

2.3 ด้านประสิทธิภาพ บัณฑิตที่จบการศึกษามีความมั่นใจ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.4 ด้านความยั่งยืน บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้ในงานที่ตนเองปฏิบัติได้ดี แต่การเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่มียังค่อนข้างน้อย

2.5 ด้านการถ่ายทอดความรู้ บัณฑิตสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

■ ข้อจำกัดหรือข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้

ผลการวิจัยการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป คณะผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

1. ด้านบริบท การพัฒนาหลักสูตรสิ่งที่ควรคำนึงในการสร้างทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญทางคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมมีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ
2. ด้านปัจจัยนำเข้า ควรมีหนังสือ ตำรา เอกสาร และบทความที่ทันสมัย และมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่พร้อมเข้าถึงการใช้งานได้สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้นคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ควรเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
3. ด้านผลกระทบ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ควรมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนางานวิชาการให้กับบัณฑิต พร้อมกับมีระบบและกลไกในการติดตามผลการพัฒนางานในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการถ่ายโยงความรู้ ควรมีการสนับสนุนให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยในงานวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ โดยทางหลักสูตรควรจัดเวทีการนำเสนองานวิจัยในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หลักสูตรและการสอน และมีการเชิญรุ่นพี่ที่สำเร็จการศึกษาเป็นวิทยากรให้ความรู้ ประสบการณ์ การทำวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ และแรงจูงใจให้กับรุ่นน้องที่กำลังศึกษาอยู่
5. ด้านความยั่งยืน ควรมีการจัดศึกษาดูงานด้านหลักสูตรและการสอน ด้านภาษา และด้านวัฒนธรรมในสถานศึกษาที่โดดเด่นในต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบออนไลน์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเพื่อที่บัณฑิตสามารถนำองค์ความรู้เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติและทำงานในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรระยะก่อนนำไปใช้ ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นข้อมูลในแต่ละระยะในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นพบ นำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
2. ควรมีการประเมินหลักสูตรโดยกำหนดขอบเขตการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และคุณภาพบัณฑิตระดับปริญญาปริญญาตรี ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- มาเรียม นิลพันธุ์ . (2553). การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP Model. *คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ . (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. *วารสาร E-Veridian, Silpakorn University*, 10(2), 1198 – 1216.
- ภาวิดา ธราศรีสุทธิ. (2550). การสำรวจความคิดเห็นผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตที่มีต่อการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและการพัฒนาตนเองหลังสำเร็จการศึกษา. *วารสารวิจัยรามคำแหง*, 10(1), 37-49.
- วาสนา กิริติจำเริญ. (2563). *เอกสารคำสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิสูตร โพธิ์เงิน และคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสาร E-Veridian, Silpakorn University*, 10(3), 1180-1196.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- อดิสร เนาวนนท์ และคณะ. (2562). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ หลักสูตรและการสอนสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 5 หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายในศตวรรษที่ 21*. 4 มีนาคม 2562, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. NICCI073, น.1-3.
- Frye, A.W. and Hemmer, P.A. (2012). Program Evaluation Models and Related Theories: AMEE Guide NO 67. *Medical Teacher*, 34, e288-e289.
- Stufflebeam, D. L., et al. (1971). *Education Evaluation and Decision Making*. Itasca, Illinois: Peacock Publisher.